

LATURA SUBIECTIVĂ A INFRAȚIUNII DE CREARE SAU CONDUCERE A UNEI ORGANIZAȚII CRIMINALE

Andrei CAZACICOV

Doctorand, Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova,

Chișinău, Republica Moldova

e-mail: andreicazacicov@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1117-1684>

Aplicarea în practica judiciară autohtonă a normei penale statuate la art. 284 Cod penal întâmpină unele dificultăți care rezultă inclusiv din interpretarea deficitară asupra elementelor și semnelor componenței de infracțiune corespunzătoare. Prezentul articol și-a propus drept obiectiv explicarea detaliată și inteligibilă a conținutului laturii subiective a infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale, fapt util din dubla perspectivă: teoretică și aplicativă. Explicarea coerentă a conținutului laturii subiective a infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale acordă posibilități adiționale în procesul de calificare, fapt ce poate fi folosit contradictoriu de participanții procesului penal, atât de partea acuzării, cât și de cea a apărării.

Cuvinte-cheie: grup criminal organizat, organizație criminală, latura subiectivă, infracțiuni cu caracter terorist, terorism.

SUBJECTIVE SIDE OF THE CRIME OF CREATING OR LEADING A CRIMINAL ORGANIZATION

The application in the national judicial practice of the criminal norm established at art. 284 Penal code encounters some difficulties resulting from the misinterpretation of the corresponding elements and signs of crime composition. The present study aimed to explain in detail and intelligibly the content of the subjective side of the crime of creating or leading a criminal organization, what will be useful from both perspectives: theoretical and practical. The coherent explanation of the content of the subjective side of the crime of creating or leading a criminal organization provides additional possibilities in the qualification process, which can be used contradictory by both participants in the criminal trial: the prosecution and the defense.

Keywords: organized criminal group, criminal organization, subjective side, terrorist offenses, terrorism.

COTÉ SUBJECTIF DU CRIME DE CRÉER OU DE DIRIGER UNE ORGANISATION CRIMINELLE

L'application dans la pratique judiciaire de la République de Moldavie de la norme pénale établie à l'art. 284 du Code criminel rencontre certaines difficultés qui résultent de l'interprétation erronée des éléments et des signes de la composante criminelle. La présente étude visait à expliquer en détail et de manière intelligible le contenu du côté subjectif du crime de créer ou de diriger une organisation criminelle, un fait utile sous deux angles: théorique et pratiquement. L'explication cohérente du contenu du volet subjectif du délit de création ou de direction d'une organisation criminelle offre des possibilités supplémentaires dans le processus de qualification, qui peuvent être utilisées de manière contradictoire par les acteurs du processus pénal, tant du côté de l'accusation que de la défense.

Mots-clés: groupe criminel organisé, organisation criminelle, côté subjectif, infractions terroristes, terrorisme.

СУБЪЕКТИВНАЯ СТОРОНА ПРЕСТУПЛЕНИЯ СОЗДАНИЯ ИЛИ РУКОВОДСТВА ПРЕСТУПНОЙ ОРГАНИЗАЦИЕЙ

Применение в судебной практике Республики Молдова уголовной нормы, предусмотренной ст. 284 Уголовного кодекса, сталкивается с некоторыми трудностями возникающими из-за неправильного толкования элементов и признаков соответствующего состава преступления. Данное исследование направлено на то, чтобы подробно и доходчиво объяснить содержание субъективной стороны преступления «создание преступной организации или руководство ею», что является полезным с обеих точек зрения: теоретической и практической. Последовательное объяснение содержания субъективной стороны преступления «создание преступной организации или руководство ею» предоставляет дополнительные возможности в процессе квалификации, которые могут использоваться участниками уголовного процесса, как со стороны обвинения, так и со стороны защиты.

Ключевые слова: организованная преступная группа, преступная организация, субъективная сторона, террористические преступления, терроризм.

Introducere

Latura subiectivă a infracțiunii constituie unul din elementele esențiale în baza căruia se constată existența gradului prejudiciabil caracteristic anume unei fapte infracționale și, prin urmare, a prezenței/absenței componentei de infracțiune, fapt dedus expres din coroborarea prevederilor art. 15 și art. 113 Cod penal.

În prezent, infracțiunea de creare sau conducere a unei organizații criminale (art. 284 Cod penal), sub aspectul semnelor laturii subiective a infracțiunii, nu a fost cercetată într-un volum deplin, ceea ce condiționează unele interpretări greșite și, drept consecință, aplicarea eronată a normei de drept.

Metodologia de cercetare. În vederea cuprinderii multiaspectuale a cercetării efectuate au fost folosite metodele: logică, comparativă, sistemică și interpretării literare. Totodată, pentru atingerea scopului trasat a fost utilizat materialul normativ (hotărâri, legi, coduri etc.) și doctrinar (articole științifice, reviste, ghiduri, teze de doctorat, manuale, monografii, baze de date electronice etc.) vizând infracțiunea de creare sau conducere a unei organizații criminale.

Ideii principale ale cercetării

Latura subiectivă a infracțiunii constă într-o anumită atitudine psihică, alcătuită din elemente intelective, volitive și afective, care determină și însoțesc actul fizic de executare [3, p. 187].

Latura subiectivă a conținutului oricărei infracțiuni constă în totalitatea condițiilor cerute de lege cu privire la atitudinea psihică a făptuitorului – sub raportul conștiinței și voinței sale – față de materialitatea faptei săvârșite (acțiune sau inacțiune, rezultat, raport de cauzalitate) pentru ca acea faptă să constituie infracțiune [26, p. 128].

Semnele laturii subiective se subdivid în două categorii: obligatorii și facultative. Semnele facultative au importanță pentru calificarea infracțiunii, iar cele facultative sunt relevante doar individualizării răspunderii penale. În această ordine de idei, vinovăția este trecută la semnul obligatoriu al laturii subiective, celelalte semne – scopul, motivul (mobilul), emoțiile, sunt considerate facultative. Prin excepție, legiuitorul utilizează în textul infracțiunii concrete unele semne facultative ale laturii subiective, în acest caz considerându-le obligatorii pentru calificarea faptei.

În acord cu principiul incriminării subiective (caracterului personal al răspunderii penale) statuat la art. 6 Cod penal: „Persoana este supusă răspunderii penale și pedepsei penale numai pentru fapte săvârșite cu vinovăție. Răspunderii penale și pedepsei penale este supusă numai persoana care a săvârșit cu intenție sau din imprudență o faptă prevăzută de legea penală” [9].

Acest din urmă principiu extrapolează într-un alt pilon primordial al justiției – principiul prezumției

de nevinovăție, consfințit în toate instrumentele juridice internaționale [24, 34], comunitare [18] și naționale [17, 10].

În doctrina penală se face deosebirea între vinovăția ca trăsătură esențială a infracțiunii (întipărită în noțiunea legiferată a infracțiunii de la art. 14 Cod penal) și vinovăția ca element al conținutului unei anumite infracțiuni [7, p. 128].

O asemenea deosebire se impune pentru că existența vinovăției ca trăsătură esențială nu presupune întotdeauna și existența vinovăției ca element al laturii subiective [3, p. 187] (săvârșirea faptei din imprudență, în cazul incriminării acesteia doar în forma intenționată, spre exemplu contaminarea din imprudență cu maladia SIDA), și viceversa (comiterea infracțiunii în una din cauzele care înlătură caracterul penal al faptei: legitima apărare, extrema necesitate etc.).

Așadar, vinovăția reprezintă atitudinea psihică (conștientă și volitivă) a persoanei față de fapta prejudiciabilă săvârșită și urmările prejudiciabile ale acesteia, ce se manifestă sub formă de intenție sau imprudență [28, 235].

Pentru tragerea la răspundere penală a unei persoane care a comis o infracțiune și pentru individualizarea strictă a pedepsei, nu este suficient a se stabili că persoana respectivă a comis fapta cu vinovăție, ci mai este necesar a se stabili și forma de vinovăție cu care aceasta a acționat.

În cazul infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale (art. 284, alin. (1) Cod penal), **latura subiectivă se exprimă prin vinovăție, care preia forma intenției directe.**

În conformitate cu art. 17 Cod penal: „Se consideră că infracțiunea a fost săvârșită cu intenție dacă persoana care a săvârșit-o își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, le-a dorit sau admitea, în mod conștient, survenirea acestor urmări” [9].

În contextul în care infracțiunea prevăzută la art. 284, alin. (1) Cod penal are o componentă formală, pentru calificarea faptei nu comportă careva importanță existența și natura urmărilor prejudiciabile. Cu toate acestea, ne alăturăm opiniei expuse de autorul Al. Borodac, precum că „fiecare infracțiune este materială, iar descrierea legislativă a componentelor formale nu exclude survenirea urmărilor sau a pericolului real de survenire a acestora” [33, p. 72].

Intenția directă în cadrul infracțiunilor cu componentă formală se exprimă prin aceea că făptuitorul își dădea seama de caracterul prejudiciabil al faptei sale, a prevăzut că prin săvârșirea acesteia atentează la relațiile sociale ocrotite de legea penală și a dorit săvârșirea faptei respective [37, p. 39].

Notăm în acest context că în literatura de specialitate se evită în mod cras referirea la momentul (factorul) intelectual al intenției sub formă de previziune, și anume că prin săvârșirea infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale se atentează la relațiile sociale ocrotite de legea penală. Așadar, fie se specifică că „făptuitorul înțelege că formează sau conduce o organizație criminală, și dorește săvârșirea unor asemenea acțiuni” [6, p. 550], fie „vinovatul conștientizează că creează organizația criminală, conduce cu aceasta și dorește acest fapt” [32, p. 314].

În cazul art. 284, alin. (1) Cod penal, deducem că **intenția directă a făptuitorului presupune următoarele: persoana care a săvârșit infracțiunea își dădea seama de caracterul prejudiciabil al faptei de creare sau conducere a unei organizații criminale, a prevăzut pericolul determinat de crearea sau conducerea unei organizații criminale proiectat asupra relațiilor sociale de protejare a securității publice, a voit realizarea unei asemenea fapte prejudiciabile.**

Privită în această optică, infracțiunea de creare sau conducere a unei organizații criminale este o infracțiune de pericol și nu una de rezultat.

Cu referință la scopul și motivul comiterii infracțiunii stipulate la art. 284, alin. (1) Cod penal,

iese în evidență că aceste semne facultative ale laturii subiective nu sunt absolut necesare constatării existenței componente de infracțiune.

Doctrina noastră de drept penal definește motivul infracțiunii ca fiind mobilul, impulsul interior care determină hotărârea infracțională și, deci, implicit comiterea infracțiunii [7, 69].

Mobilul nu poate lipsi de la nicio infracțiune intenționată, însă, de principiu, acesta nu face parte din conținutul infracțiunii, decât numai dacă nu este cerut expres de lege [3, 189].

În ceea ce ține de mobilul acestei infracțiuni, acesta poate consta în năzuința de a comite alte infracțiuni, interesul material [4, p. 518], economic, financiar sau politic, autoafirmarea etc.

Prin scopul infracțiunii se înțelege obiectivul propus și reprezentat de făptuitor ca rezultat al acțiunii sau inacțiunii sale, adică finalitatea urmărită prin săvârșirea faptei penale [7, p. 193].

Astfel, spre deosebire de legislația penală a unor state în care scopul este un semn obligatoriu pentru constatarea existenței laturii subiective a infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale (spre exemplu, art. 210, alin. (1) Cod penal al Federației Ruse [40]), cadrul normativ al Republicii Moldova nu prevede un scop general pentru care se creează sau se conduce organizația criminală.

La caz, *exceptio probat regulam in casibus non exceptis*, or, art. 284, alin. (2) Cod penal prevede crearea sau conducerea unei organizații criminale în scopul special de comitere a uneia sau mai multor infracțiuni cu caracter terorist. Pe cale de consecință, crearea sau conducerea unei organizații în varianta incriminată la art. 284, alin. (1) Cod penal admite orice scop posibil, cu excepția comiterii uneia sau a mai multor infracțiuni cu caracter terorist. Așadar, în cazul de față, se aplică varianta inversată a principiului *ubi lex distinguit, nec nos distinguere debemus* (acolo unde legea nu distinge, nici interpretul nu trebuie să distingă).

Totodată, se reliefează faptul că regula instituită *supra* este comună pentru majoritatea modalităților normative de realizare a infracțiunii cercetate, dar nu este valabilă pentru toate.

Așadar, modalitățile de comitere a infracțiunii de la art. 284, alin. (1) Cod penal, sub formă de: 1) crearea de fonduri bănești și de altă natură și 2) înzestrarea organizației criminale cu arme și instrumente, prevăd un scop special distinctiv, care poate să se desprindă din scopul nemijlocit al creării sau conducerii organizației criminale, dar care poate fi și unul contrar acestuia.

În aceste condiții, crearea de fonduri bănești și de altă natură se circumstanțiază de scopul alternativ, fie de susținere financiară a membrilor organizației criminale, fie susținerea activității criminale a organizației. La caz, accentuăm faptul că pronumele personal „lor” din cadrul sintagmei „susținerea lor financiară” indică anume la susținerea financiară a membrilor organizației criminale și nu a organizației criminale propriu-zise.

Înzestrarea organizației criminale cu arme și instrumente vizează un scop special, și anume acel de săvârșire a infracțiunilor. Desprinzându-ne de principiul roman *ubi jus incertum, ibi nullum*, în accepțiunea că ceea ce nu este interzis – se prezumă a fi permis, conchidem că scopul săvârșirii de infracțiuni privește oricare din categoriile de infracțiuni prevăzute de art. 16 Cod penal (ușoare, mai puțin grave, grave, deosebit de grave și excepțional de grave).

Cu privire la acest aspect, pe plan extranațional și european sesizăm faptul proscrierii activității organizațiilor criminale anume în scopul comiterii unor categorii de infracțiuni.

În acest fel, legislația penală a Federației Ruse (art. 210, alin. (1) Cod penal [40]), Bulgariei (art. 93 Cod penal [11]), Regatul Arabiei Saudite (art. 293 Cod penal [12]), Republicii Federale Germane (art. 129, alin. (1) Cod penal [38, p. 150]) și a altor state

prevede expres o anumită categorie de infracțiuni, raportate fie la gravitatea faptei, fie la termenul minim/ maxim al pedepsei penale, care constituie scopul pentru atingerea căruia acționează membrii organizației criminale.

În cazul altor state, răspunderea penală pentru crearea sau conducerea unui grup sau organizații criminale implică scopul generalizat de comitere a infracțiunilor, fără a concretiza tipul acestora sau sancțiunea legală (art. 367 Cod penal al României [13]; art. 416 Cod penal al Italiei [39])

Într-o speță din practica judiciară românească, *inculpatul E. a exercitat, alături de coînculpații F. și T., precum și de ceilalți membri ai comisiei de examinare, respectiv, inculpații Y., D. și G., acte materiale specifice unui grup infracțional organizat, a cărui activitate avea ca scop săvârșirea unor infracțiuni de corupție, în contextul facilitării schimbării domiciliului unor persoane și a obținerii de către acestea, în mod fraudulos, a permisului de conducere* [23].

Nu doar atât, *acquis-ul comunitar* (prin art. 5, alin. (1), lit. a), pct. i) al Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate [19]) indică fiecărui „Stat Parte adoptarea măsurile legislative și a altor măsuri necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, dacă a fost săvârșită cu intenție: [...] ca infracțiuni distincte de cele care implică o tentativă de activitate infracțională ori consumarea acesteia: faptei de a se înțelege cu una sau mai multe persoane **în vederea săvârșirii unei infracțiuni grave** cu un scop legat direct ori indirect de obținerea unui avantaj financiar sau a altui avantaj material și, când dreptul intern o cere, implicând un act săvârșit de unul dintre participanți în baza acestei înțelegeri ori implicând un grup infracțional organizat” [19] (sublinierea ne aparține – n.a.).

De menționat este că în baza Convenției împotriva criminalității transnaționale organizate, Republica Moldova și-a asumat angajamentele co-

respunzătoare, corelative unui Stat care a ratificat textul acesteia [31].

Mai mult, scopul obținerii veniturilor de către criminalitatea organizată a fost evidențiat drept unul principal în cadrul primului simpozion al Interpolului [2, p. 23].

În definitiv, nu putem renunța *de plano* la ideea prezenței, conform cadrului normativ național, a unui scop anume pentru care se condiționează existența organizației criminale. Mai cu seamă acest argument valorează în contextul în care doctrina penală recunoaște că scopul poate fi mai îndepărtat sau final și mai apropiat sau nemijlocit [3, p. 189].

Esența activității unui grup/ organizații criminale rezidă în obținerea unui profit și garantarea unei bunăstări a membrilor acestor grupuri sau organizații criminale. Dacă am înlătura caracterul ilegal al activităților acestor entități, atunci scopurile urmărite de acestea ar putea fi asemănătoare cu scopurile urmărite de către orice agent economic sau chiar scopurile urmărite de stat [25, p. 24].

Tendența criminalității organizate constă în atribuirea unui aspect legal acțiunilor infracționale, care în esența lor au doar un scop: obținerea ilegală a profiturilor, care pot fi obținute din comiterea diferitor infracțiuni, însă mijloacele financiare acumulate urmează să fie folosite de către conducătorul acesteia în interesele organizației criminale și susținerea lumii criminale, cât și în interes personal. Interesul organizațiilor criminale persistă acolo, unde este putere și pot fi obținute dividende financiare. Aceasta se face, în mare parte, prin coruperea politicianului și demnitarilor de stat pentru lobarea intereselor lor criminale, mecanism cu ajutorul cărora se modifică legi, se creează platforme convenabile de folosire a resurselor publice (atât materiale, cât și financiare), se defavorizează activitatea organelor de drept competente în combaterea acestui flagel, se creează un climat de nesiguranță pentru populație [29, p. 86].

Așadar, cât privește scopul general (final) al unei organizații criminale, sunt relevante dispozițiile părții generale ale Codului penal, care, la art. 47 Cod penal, atribuie organizației criminale scopul de „a influența activitatea economică și de altă natură a persoanelor fizice și juridice sau de a o controla, în alte forme, în vederea obținerii de avantaje și realizării de interese economice, financiare sau politice” [9].

În practica judiciară a Republicii Moldova, s-a reținut drept scopuri ale activității organizației criminale următoarele: „scopul activității criminale comune [...] scopurile organizației criminale – omorurile la comandă pentru împărțirea sferelor de influență între diferite grupări criminale, pentru înlăturarea concurenților în activitatea comercială, precum și alte infracțiuni grave și deosebit de grave [...] cu scopul de a lichida concurența în grupările criminale din Transnistria [...] cu scopul înlăturării persoanei în legătură cu serviciul lui în organele miliției din regiunea Transnistreană [...] scopul împărțirii sferelor de activitate în lumea criminală” [30].

De asemenea, într-un dosar penal s-a reliefat că „în rezultatul investigațiilor efectuate, au fost captate informații potrivit cărora scopul organizației „F.” constă în restabilirea statului turc în frontierele Imperiului Otoman și realizarea ideii pan turcismului (reunificarea/ restabilirea controlului asupra teritoriilor controlate cândva de Turcia) [27]”.

În jurisprudența României s-au întâlnit scopuri specifice precum: „crearea unor filiere prin intermediul cărora să materializeze ideea infracțională, respectiv organizarea sistematică de licitații frauduloase pe site-urile specializate menționate privind vânzarea unor bunuri inexistente” [22] sau „cu scopul săvârșirii infracțiunii de înșelăciune în formă deosebită de gravă și manipularea pieței de capital, cu ajutorul unor acte false” [21].

În practica Federației Ruse s-a constatat că: „A., nu mai târziu de ianuarie 2010, a decis să creeze o

asociație (organizație) criminală cu scopul comiterii infracțiunilor grave și deosebit de grave – răpirea persoanelor în etate, a celor ce suferă de maladii grave, inclusiv de alcoolism, cu scopul de a dobândi, prin escrocherie sau extorcare, apartamentele acestora aflate în orașul X.” [36].

Rezumând ideile enunțate, concluzionăm că ***infracțiunea de creare sau conducere a unei organizații criminale (art. 284, alin. (1) Cod penal) nu specifică un anumit scop sau motiv***, necesar și obligatoriu constatării întrunirii semnelor laturii subiective a infracțiunii, respectiv, încadrării juridice a faptei infracționale.

În cazul infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale sau a unui grup criminal organizat cu scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist (art. 284, alin. (2) Cod penal), ***latura subiectivă se exprimă prin vinovăție, care preia forma intenției directe***, iar scopul devine o parte integrantă, obligatorie pentru atestarea întregirii componenței de infracțiune.

În cadrul unor cercetări pe marginea infracțiunii de referință [4, p. 521; 14, 627] se atestă o neglijare totală a semnului facultativ obligatoriu al laturii subiective a infracțiunii de la preceptul incriminator al art. 284, alin. (2) Cod penal sau referirea la acest semn în cadrul laturii obiective [35, p. 89], ceea ce este impropriu.

Așadar, semnul special al laturii subiective, care la infracțiunea cercetată devine unul obligatoriu, constă în ***scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist*** [5, p. 580].

Scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist face trimitere directă la norma interpretativă de la art. 134¹¹ Cod penal, în sensul că organizația criminală sau grupul criminal organizat urmărește comiterea uneia din infracțiunile cuprinse de dispozițiile articolelor art. 140¹, 142, 275, 278, 278¹, 279¹, 279², 279³, 280, 284, alin. (2), art. 289¹, 292, alin. (1¹) și alin. (2) în partea ce vizează faptele

prevăzute la alin. (1¹), art. 295, 295¹, 295², 342 și 343 Cod penal [9].

Pentru legislația penală a Republicii Moldova îi este caracteristică restrângerea listei infracțiunilor cu caracter terorist la un număr concret de infracțiuni, de regulă transpuse în dreptul penal național din dreptul internațional [8, p. 17], care în cazul dat îi atribuie un caracter exhaustiv. Drept rezultat, scopul de comitere a unei sau a mai multor infracțiuni cu caracter terorist implică, la rândul său, o limitare.

Construcția legislativă, spre exemplu, a art. 205.4 Cod penal al Federației Ruse nu presupune o limită în ceea ce privește infracțiunile pentru care se constituie comunitatea teroristă. Scopul creării comunității teroriste înglobează nu doar comiterea infracțiunilor cu caracter terorist, ci și a celor de propagandă, justificare și sprijinire a terorismului. Or, conform art. 63, alin. (1), lit. p) Cod penal al Federației Ruse, comiterea infracțiunii în scop de propagandă, justificare și sprijinire a terorismului este prevăzută drept circumstanță agravantă legală [40].

Respectiv, cu titlu de exemplu, crearea unui grup criminal organizat pentru realizarea unui furt în scop de contribuire la activitatea teroristă, conform legislației în vigoare a Republicii Moldova, urmează a fi calificată strict în conformitate cu dispoziția art. 26 raportat la art. 186, alin. (3), lit. b) Cod penal, fără antrenarea răspunderii penale conform art. 284, alin. (2) Cod penal. Aceeași situație se va atesta și în cazul altor infracțiuni neincluse în lista de la art. 134¹¹ Cod penal, chiar dacă sunt conexe terorismului (bunaoară, infracțiunii de finanțare a terorismului nu i se atribuie un caracter terorist) [15, p. 70].

Simplul scop de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist nu determină existența obligatorie a unui concurs de infracțiuni dintre

art. 284, alin. (2) Cod penal și a uneia sau a mai multor infracțiuni atribuite de legiuitor la categoria infracțiunilor cu caracter terorist. În acest caz, pentru existența componentei de infracțiune este suficientă doar constatarea urmăririi respectivului scop de către făptuitor (făptuitori).

Așadar, este vorba de așa-numita „organizare calificată”. În eventualitatea în care grupul criminal organizat creat în prealabil a recurs la săvârșirea, spre exemplu, a actului terorist, la calificare se va reține, suplimentar, norma de la lit. b), alin. (2), art. 278 Cod penal al Republicii Moldova [16, p. 214].

În aceeași ordine de idei, regula dată se păstrează și în cazul formelor neconsumate – pregătire sau tentativă – ale infracțiunilor cu caracter terorist. Spre exemplu, înțelegerea prealabilă de a săvârși o infracțiune cu caracter terorist, dacă aceasta, din cauze independente de voința făptuitorului, nu și-a produs efectul, poate fi încadrată juridic fie ca pregătire de infracțiune fie, în cazul în care această înțelegere prealabilă preia o formă organizată – grup criminal organizat sau organizație criminală, ca infracțiune consumată prevăzută la art. 284, alin. (2) Cod penal. În cazul dat nu pot opera regulile concursului ideal de infracțiuni, căci norma instituită la art. 284, alin. (2) Cod penal dispune de o componentă formală și se consideră consumată din momentul constituirii sau conducerii grupului. În esență se săvârșește o pregătire de infracțiune, care în acest caz preia forma de infracțiune consumată.

Altă situație se atestă în cazul în care scopul infracțiunii își găsește o realizare efectivă, adică mai întâi se creează grupul criminal organizat sau organizația criminală, iar ulterior se pregătește, se atentează sau se comite o altă infracțiune. În cazul dat ne aflăm în prezența unui concurs real de infracțiuni. În speță, *cet. L. C. a creat o organizație criminală și în cadrul căreia, împreună cu cet. V. M., l-au amenințat pe cet. A. B. cu răfuială fizică*

întru comiterea omorului cet. N. S. Ulterior, A. B. a refuzat să ducă până la capăt realizarea planului criminal al condamnaților V. M. și L. C., fapt pentru care, la data de 05.11.2010, a fost maltratat de către ultimul. Acțiunile inculpatului L. C. au fost încadrate conform prevederilor art. 284 alin. (1) și art. 26, 42 alin. (4), 145 alin. (2) lit. i), p) Cod penal [20].

De asemenea, trecând scopul special al infracțiunii incriminate la art. 284, alin. (2) Cod penal prin prisma scopului general al grupului criminal organizat prevăzut la art. 46 și al organizației criminale prevăzute la 47 Cod penal, concluzionăm că primul (comiterea uneia sau a mai multor infracțiuni cu caracter terorist) se atribuie la cel din urmă (pentru a comite una sau mai multe infracțiuni; în scopul de a influența activitatea economică și de altă natură a persoanelor fizice și juridice sau de a o controla, în alte forme, în vederea obținerii de avantaje și realizării de interese economice, financiare sau politice) prin raportul de tip gen-specie. Or, scopul nemijlocit este prevăzut de dispoziția art. 284, alin. (2) Cod penal, iar scopul final este descris la art. 46, 47 Cod penal.

Concluzii

Importanța identificării corecte a semnelor laturii subiective a infracțiunii de creare sau conducere a unei organizații criminale nu poate fi supraapreciată.

În acest sens, pe lângă stabilirea corectă a intenției infracționale, scopul infracțiunii prevăzute de art. 284 Cod penal are o pondere covârșitoare la stabilirea întregirii laturii subiective și, prin urmare, a componenței de infracțiune. Astfel, dacă în cazul alin. (2) al art. 284 Cod penal, scopul este un semn obligatoriu și expres indicat de legiuitor, atunci pentru alin. (1) al art. 284 Cod penal, scopul urmează a fi identificat separat în baza moda-

lității normative concrete de exteriorizare a faptei prejudiciabile și, în orice caz, interpretat în lumina normei definitorii generale a unei organizații criminale, prevăzute la art. 47 Cod penal.

Referințe bibliografice

1. ANTONIU, G., MITRACHE, C., STĂNOIU, R. ș.a. *Noul Cod penal*. Volumul I. București: „C.H. Beck”, 2006. ISBN / ISSN: 973-655-969-6
2. BERNASCONI, P. *La criminalite organisee et d'affaires internaționale*. Changes in Society; Crime and Criminal Justice in Europe: A Challenge for Criminological Education and Research, Volume II: International Organized and Corporate Crime. Antwerp: Kluwer, 1995. ISBN: 2-87377-194-1
3. BOROI, AL. *Drept penal. Partea generală: conform noului Cod penal*. Editura a 2-a, revăzută. București: C.H. Beck, 2014. 693 p. ISBN/ ISSN: 978-606-18-0717-8
4. BRÎNZA, S., STATI, V. *Drept penal. Partea specială*. Volumul II. Chișinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2011. 1324 p. ISBN 978-9975-53-034-7
5. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea specială*. Volumul II. Chișinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2015. 1300 p. ISBN: 978-9975-53-470-3
6. BRÎNZA, S., ULIANOVSKI, X., STATI, V. et al. *Drept penal. Partea specială*. Volumul II. Ediția a II-a. Chișinău: Cartier juridic, 2005. 805 p. ISBN: 9975-79-325-8
7. BULAI, C. *Manual de drept penal (partea generală)*. București: Editura „ALL”, 1997. 647 p. ISBN 973-9229-74-3
8. CHIRIȚA, V., CAZACICOV, A. *Măsuri de prevenire și combatere a actului terorist*. În: Analele Științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Ediția a XIV-a, nr. 2. Chișinău, 2014. 164 p. ISSN 1857-0976
9. Cod penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 14.04.2009, nr. 72-74.
10. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122 din 14.03.2003, art. 8. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 05.11.2013, nr. 248-251.

11. Codul penal al Bulgariei din 15.03.1968, cu ultimele amendamente din 19.12.2017 [citată 26.03.2021]. Disponibil: <http://law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1245689&subID=100109090,100109257,100109267,100109819>
12. Codul penal al Regatului Arabiei Saudite (وناقلا (فديوعسل افي بر عل ائكل مل ليل ي ان جل ان) [citată 10.01.2021]. Disponibil: <https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/ar/ma/ma045ar.pdf>
13. Codul penal al României nr. 286 din 2009, în vigoare din 01.02.2014. În: Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 510 din 24.07.2009.
14. Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. Manual elaborat sub conducerea profesorului BARBĂ-NEAGRĂ A. Chișinău: Editura Sarmis, 2009. 860 p. ISBN: 978-9975-105-20-0
15. COJOCARU, R., CAZACICOV, A. *Crearea sau conducerea unei organizații criminale cu scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist*. În: „Focarele separatiste și impactul lor asupra terorismului contemporan. Materialele conferinței științifico-practice internaționale 16 martie 2017”, Chișinău, 2017, p. 65-74. 320 p. ISBN: 978-9975-121-38-5
16. COJOCARU, VIOLETA M. *Actul terorist în contextul dreptului penal*. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2020, p. 214. 264 p.
17. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994, art. 21. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 29.03.2016, nr. 78.
18. Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale nr. 1950 din 04.11.1950, art. 6, § 2. În vigoare pentru Republica Moldova din 12.09.1997. În: *Tratate Internaționale*, 30.12.1998, nr. 1.
19. Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate nr. 2000 din 15.11.2000. În: *Tratate Internaționale*, 30.12.2006, nr. 35.
20. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 09.04.2015. Dosarul nr. 4-1re-74/2015 [citată 23.03.2021]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_plen_penal.php?id=711
21. Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție a României nr. 1581/2012 din 15.05.2012 [citată 25.03.2021]. Disponibil: [http://www.scj.ro/1093/](http://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=102759)
22. Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție a României nr. 719/2013 din 27.02.2013 [citată 25.03.2021]. Disponibil: [http://www.scj.ro/1093/](http://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=93484)
23. Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție a României nr. 88/A/2014 din 14.04.2014 [citată 16.03.2021]. Disponibil: ([http://www.scj.ro/1093/](http://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=133315)
24. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată la New York la data de 10.12.1948, art. 11. În vigoare pentru Republica Moldova din 28.07.1990.
25. DONCIU, A. *Crima-predicat în infracțiunea de spălare a banilor: Aspecte metodologice, probleme, soluții*. Chișinău: USEM, 2010. 144 p. ISBN: 978-9975-4179-5-2
26. DONGROZ, V., KAHANE, S., OANCEA, I. et al. *Explicații teoretice ale Codului penal român*. București: All Beck, 2003. 676 p.
27. Dosar secretizat, intentat de P.C.C.O.C.S. la 02.11.2017 în baza art. 279¹, alin. (1), lit. b) și alin. (4) C. pen., vol. I.
28. GRAMA, M. BOTNARU, S., ȘAVGA, A. GROSU, VL. *Drept penal. Partea generală*. Volumul I. Chișinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2012. 328 p. ISBN: 978-9975-53-083-5
29. GROPA, M. *Limitele mandatului de securitate – expansiunea criminalității organizate ca temei de justificare a mandatului de securitate*. În: *Revista Procuraturii Republicii Moldova*, nr. 5, 2020. 118 p. ISSN: 2587-3601
30. Hotărârea Plenumului Curții Supreme de Justiție nr. 4-1re-11/11. Dosarul nr. 4-1re-11/11. Arhiva Curții Supreme de Justiție [citată 23.03.2021]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/archive_courts/cauta/index2.php
31. Legea Republicii Moldova pentru ratificarea Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate nr. 15 din 17.02.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 04.03.2005, nr. 36-38.

32. MACARI, I. *Dreptul penal al Republicii Moldova. Partea specială*. Chișinău: Centrul editorial USM, 2003, 509 p. ISBN: 9975-70-247-3

33. *Manual de drept penal. Partea generală*. Redactor coordonator BORODAC AL. Chișinău, 2005. 516 p. ISBN: 9975-935-77-X

34. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, adoptat la 16.12.1966, art. 14. În vigoare pentru Republica Moldova din 26.04.1993. În: *Tratate Internaționale*, 30.12.1998, nr. 1.

35. SÎLI, V., ARMAȘU, V., DONCIU, A. et al. *Infracțiuni cu caracter terorist, infracțiuni conexe terorismului și unele infracțiuni cu caracter de terorizare*. Chișinău: Garomont-Studio S.R.L., 2011. 230 p. ISBN: 978-9975-9880-4-9

36. Постановление Президиума Верховного Суда Российской Федерации от 21 декабря 2016 г. Дело №

179-III6 [citat 22.03.2021]. Disponibil: <https://vsrf.ru/lk/practice/cases>

37. ПАРОВ, А. И. *Вина и квалификация преступлений*. Учебное пособие. Москва: РИО ВЮЗИ, 1982 г. 63 с.

38. Уголовное уложение (Кодекс) Федеративной Республики Германия. Текст и научно-практ. Комментарий под ред. А. И. ПАРОВА. Москва: Проспект, 2010 г. 280 с. ISBN: 978-5-392-01082-0

39. Уголовный кодекс Италии, утвержден Королевским указом № 1398 от 19.10.1930 г., вступление в силу: 1 июля 1931 г [accesat la 02.01.2021]. Disponibil: <https://wipo.lex.wipo.int/ru/legislation/details/2507>

40. Уголовный кодекс Российской Федерации № 63-ФЗ от 13.06.1996. В: *Собрание законодательства Российской Федерации*, 17.06.1996, № 25.

